

Til de Unge

II.

Benkskabets Stilling i et kristent Ungdomsliv.

Foredrag holdt af C. Stovgaard-Petersen, Sognepræst.

Vi vil kortelig se at klare os den Unge Stilling til sine Venner.

Det er — mener jeg — Umagen værd at klare sig — værd at undersøge i Guds Ords Lys.

Jeg holder ikke af at alarmere baade Apostle og Profeter for en Tøddels Eshyd; ej heller, som nogle gør, at røre Himlens Kræfter for at fange en Flue. Men liget frugter jeg heller ikke her at gøre mig stibidig i; thi ens Venner — de være sig gode eller onde — er mere end baade Tøddel og Flue. De har ubestridelig en mægtig Indflydelse paa ens Liv — især da ens Ungdomsvenner.

Paa den yderste Dag vil det sikkert om mange af dem paa den højre Side hedde: „hvo bragte Dig hid?“ — „En Ven“. Og om dem, der staa blandt Dukkene: „hvo førte Dig hid?“ — „En Ven“.

Striften selv fremhæver ogsaa ofte denne Venners afgørende Indflydelse og Betydning.

Saaledes hedder det f. Eks.: „En tro Ven er en stærk Bestyrtelse; hvo, som har fundet ham, har fundet en Stat. — En tro Ven er ikke til at betale med nogen anden Ting, og hans Fortrolighed er ikke til at opveje. — En tro Ven er Livs-Lærdom, og de, som frygte Herren, skulle finde ham.“

Der kunde ikke findes rigere Ord til at prise Venkabet. „En stærk Bestyrtelse“ mod Bødd og Færet; — „en Stat“ til at fryde sig over; „en Livs-Lærdom“ til at hele alt det brudte. Hermed er sagt, at Venkabet har den største rent menneskelige Betydning for det jordiske Liv.

Men Guds Ord viser ogsaa, at ens Venner har den største kristelige opdragende Betydning under Troenslivets Udvikling. Det ser vi f. Eks. af det ene lille Træk, at Jesus sendte sine Disciple ud at prædike „to og to“.

Og endelig antyder det, at Forholdet til ens Venner ogsaa har en blivende Betydning i selve det evige Livs Fulde. Det fremgaar bl. a. af Herrens Ord til sine Disciple, at der her paa Jord stulde sig at kasse sig Venner, der kunde annamme dem i de evige Soliger.

Men alt dette er kun den ene Side af Sagen.

Guds Ord taler ogsaa om Venkabet i en hel anden Tone. Striften er ved Siden af de høje Værdsfættelser af trofaste Venner fuld af mange og stærke Advarsel mod Venner. Særlig hyppig kommer dette frem hos Profeterne. Jeremias udtaler sig saaledes — for kun at nævne et enkelt Sted — „Forvare Eder hver for sin Ven . . . thi hver Ven vandrer om som en Vagvaster . . . Med sin Mund taler enhver Fred med sin Ven, men i sit Hjerte lægger han Snarer for ham“ (Jerem. 9, 4, 8).

Og Micha taler i den samme Tone: „Tror ikke paa en Ven, forlader Eder ikke paa en fortrolig“ (Micha 7, 5). — Venkabet og Venkabet er saaledes efter Guds Ord to meget forskellige Ting. Snart en Rigdom og Velsignelse — snart en Fæle og Faldgrube. Det samme lærer ogsaa Livets Erfaring os i fuldeste Maal.

Derfor rejser det Spørgsmaal sig: „hvad hører der til et sandt og helbringende Venkabet? — og hvilke Raad og Regler giver Guds Ord til Vejledning overfor Venner?“

Vi vil lettest kunne finde, hvad der hører til et sandt Venkabet, ved at tage et eller andet Mønstervenkabet for os og undersøge det.

Det skønneste Venkabet, som Guds Ord fremstiller for os, er Davids og Jonathans. Hvor var ikke det Venkabet en Velsignelse for dem begge to! Det var en Trøst og Rigdom for den prøvede, knugede Jonathan; — en Hjælp og Støtte for den hjemløse David. Det stod sin Prøve under de vanskeligste Forhold, og det satte sig det skønneste Eftermæle i den Klagesang, David sang ved Jonathans Død:

„O, Israels Pryd! paa dine Høje ligger han ihjel-slagen! . . . Hvorledes er de vældige salde? . . . I Bjerge udi Gilboa! der skal ikke komme Dag ej heller Regn over Eder . . . thi der er de vældiges Skjold besudlet . . . Saul og Jonathan vare estelige og liflige i deres Liv . . . Jeg er saare bedrøvet for Dig, min Broder Jonathan! Du var mig faare liflig, Din Karlighed var mig underfuldere end Kvindernes Karlighed.“

Hvilke rene, dybe Toner for stum og grebet Sorg, for sand og ægte Indberlighed — for en Ven, der sørger over sin Ven!

Der staa om denne Davids Sang over Jonathan, at den er fredden i „de oprigtiges Bog“. Vi kan med Sandhed sige, at Davids og Jonathans Venkabet i det hele er et stort Blad i „de oprigtiges Bog“ — et Mønstervenkabet, dem begge til Velsignelse.

Lad os da se: hvad var Grundpillerne i dette Venkabet?

Først og fremmest: det var Sjael i deres Venkabet. Der staa skrevet: „Jonathans Sjael var bunden til Davids Sjael“. Og atter et andet Sted: „Jonathan elskede David som sin egen Sjael“ (1. Sam. 18, 1 og 20, 17).

Til et sandt og ægte Venkabet hører derfor først og fremmest — at der maa være Sjael i et saadant Venkabet. Selv om man ikke naar op paa Højde med Jonathan, saa man med Sandhed kan sige om sin Ven: „jeg elsker ham som min egen Sjael“ — det er en Højde og en moden Indberlighed, som faa naar, — „sa maa i alt Fald: „Sjael være bunden til Sjael“. Der maa være det Baand „Sjael“ imellem de to Venner; — jeg mener: der maa være Hengivenhed mellem Vennerne — større eller mindre — men i alt Fald Oprigtighed i Hengivenheden; kun da er Venkabet ægte.

At det maa til, er let at forstaa. Thi spørger vi: hvad skal være Venkabet Indhold? saa er der kun et Svar: gensidig Fortrolighed. Saaledes opfattede ogsaa Jesus Venkabet. Paa det Sted i Johannevangeliet, hvor han taler sine Disciple for „sine Venner“ — der siger han utrykkelig: „alt det, som jeg har hørt af min Fader, det har jeg kundgjort Eder“ (Joh. 15, 15). Vennenabnet rummede

altfaa i Jesu Mund „Fortrolighed“ — endog om det lønlige — „det, som kom fra Faderen“. Og saaledes altid Venkabet Indhold er og maa være Fortrolighed. Men hvor kan den blive sand, hvis ikke „Sjael er bunden til Sjael“? Derfor staa vi fast som den første væsentlige Betingelse for et sandt Venkabet: der maa være det Baand „Sjael“ mellem de to Venner.

Hermed har Guds Ord dømt alt det, der vil gaa under Venkabet Navn, men fattes „Sjael“. Naturligvis — „et Baand“ kan ikke helt undværes, hvis der overhovedet skal være Tale om Venkabet. Men der er saa mange andre Baand — Baand, som ikke knytter Sjael til Sjael, men som dog knytter sig bag Venkabet Navn.

Mon I kender den Fabel hos Esop, der hedder „Musen og Frøen“? Den lyder i al Korthed saaledes:

„I en ond Time gjorde en Mus Bekendtskab med en Frø, og de begav sig paa Vandring sammen. Under Vandring af stor Hengivenhed og for at bestærke sin Væbager mod alt ondt bandt Frøen Musens ene Forben til sit ene Bagben, og paa denne Maade tilbagelagde de et Stykke Vej paa Landjorden. De kom snart til et Vand, hvor Frøen bad Musen være ved godt Mod og begynde at svømme over. Dog næppe var de komne midtvejs, saa dukkede Frøen pludselig til Bunds og drog den uslykkelige Mus efter sig. . . .“

Her har vi det! Der var et Baand mellem Musen og Frøen, men — det Baand hed ikke „Sjael“, ikke uegenlydig Hengivenhed; — Baandet hed simpelthen „Egennytte“, i alt Fald paa Frøens Side. Og dog stulte det sig bag Venkabet sine Navn.

Saaledes i alle de falske og uægte Venkaber. Der er ikke „Sjael bunden til Sjael“; — men under Venkabet Navn er man bunden sammen med et af Egennyttens mange Baand. De kan nævnes med tusinde Navne. Her er mange Variationer mulige, men til syvende og sidst kommer det dog ud paa et — og er lige lidt værd.

Snart hedder det egennyttige Baand „gensidig Udbytning“. Men holder af Ven, omtrent som Vanden holder af sin Malleto, Hunden af sit Kødben — eller som Arbejderen holder af sin Stool og Spade. Det hele er Nytteforhold, Beregning, Gensidigheds. Saaledes var f. Eks. Forholdet mellem Jakob og Laban. De var udoortes talte Venner, faldt hinanden om Halsen ved passende Vælsigheder og tiltalte hinanden som „Kære!“ Og dog hed Baandet mellem dem slet og ret: gensidig Udbytning. — Tilbids saaledes var ogsaa Forholdet mellem Jsaak og Esau. Jsaak holdt af Esau — „for Biltets Sjael“, saar der. At, Jsaak og Esau, Jakob og Laban har i saa Henseende været de første-føle af mange Brødre! — Naturligvis er det ikke i og for sig galt at staa i et rent Interessesforhold til Menne-sker. Sigt kan, rettelig forstaaet, have sin begrænsede Bortrettighed. Men det gale er, naar et saadant purt og klart forretningsforhold, hvor Baandet hedder Udbytning eller Gensidig, dog smyger sig med Venkabet Navn.

Det er faldt, naar man bag Venkabet Raabe mærker Gribbens slaa, mens de slænger i Vadslet. — Sanbellig siger jeg Eder: de Venkaber har deres Løn borte! Tilfids slænger Gribben ogsaa Raaben itu. — Det ender altid som i Fabelen: — ved given Vælsighed trækker Frøen Musen under Vandet.

Og ikke bedre gaar det, hvor Baandet ikke just hedder gensidig Udbytning, men:

For fængelig hed. De saakalte Venner holder af hinanden, som den pinte sigge holder af sit Hovedsmykke, eller som den vilde Indianer holder af sine Stalper og sin Krans af Hjørnellør. De er ham et Stykkebevis, — en Fængsel, han er stolt af. Saaledes tit med Fjøl og deres „Venner“. Husmanden bryder med at sige „min Ven, Gaardmanden“; Gaardmanden sler sig for ved at sige „min Ven, Herremanden“; — og Sphyltiffikeren forsøger at lægge en Alen til sin Væst ved at hentyde til „sin Ven, Baronet“. — Vil man i store verdenshistoriske Dimensioner se et „Venkabet“ af den Slags, da har man det i Forholdet mellem Voltaire og Kong Frederik den store af Preussen. De to var Venner, fine Venner — i alt Fald til en Tid. Men hvorfor? — fordi det smigrede Kongens Forfølgelse-hed at sige „min Ven, Fjølsoffen“; — og det smigrede Vol-taire at kunne sige „min Ven, Kongen“. Baandet mellem disse „Venner“ hed slet og ret Forfølgelse. Men derfor gik det ogsaa, som det gif. Det Baand holdt ikke. De trak saa længe i Forfølgelsebaandet, til det brast, og Konge og Filosof faldt hver til sin Side og slog sig berøvede i bitter Kjælebuler, saa alle Venkabsforstringer forbus-te i lutter Haan og Had. Baandet „Forfølgelse“ kan ikke sammenbinde Venner; og lige saa lidt kan det se ved et andet lignende Baand:

Falless Indbidstthed. Det er ogsaa tit for-søgt — altfor tit — maalte særlig tit mellem Unge. Man er Venner, fordi man saa dejlig kan bilde hinanden ind, at man gensidig er noget stort og heri finde Trøst for, at man i Virkeligheden slet ingen Ting er. Det er Sympre-rens Venkabet, der gaar ud paa gensidig Forfølgelse. Hvor rent ud mefterlig er ikke et saadant Venkabet fildret i H. C. Andersens Eventyr: „Stoppenaalen“? I huster historien om en Stoppenaal, der knækkede og faldt i Vadssten og endte i Rendsstøten. Der laa den da. En Dag var der noget, der skinnede saa dejlig tæt ved, og saa troede Stoppenaalen, at det var en Diamant. Men det var kun et Flaasklaar. Men da det skinnede, saa præsenterede Stoppenaalen sig og talte sig „Vestnaal“. „De er nok en Diamant“, sagde den til Flaasklaaret. „Ja, jeg er saadan noget!“ Og saa troede den ene om den anden, at de vare rigtig tofaldbare; og saa talte de om, hvor hovmodig Verden dog var! — Tilfids gif Rendsstøten over sine Bredder, og „Vennerne“ flittede ad. Ja, saadan gaar det, hvor Baandet mellem Vennerne kun er Indbidstthed, der er lidt Rendsstøtbandet nok til at stille dem ad; — og saa faar Stoppenaalen dog nøjes med at være Stoppenaal og Flaasklaaret med at være Flaasklaar. —

Andre Venner er sammenknyttede med Baandet „Wid-venkabet“. Eller rettere sagt — ikke med Baandet „Wid-venkabet“, men med Widvenkabet Inoet sammen af Baandet „Føjaghed“. Man holder nemlig af hinanden — først som Drakteren holder af sin Dunt; man er hinanden et Midbel til at hids Sandferne, slaa Gællen Løs og gøre gale Stræger — og saa —, naar det er gjort, saa holder man af hinanden som et Slags Stærkbrædt, man kan skjule sig

bag, og sige til sig selv og Gud: „det var ikke mig!“ — eller „min Ven er ikke bedre“. Vidstak og Føjaghed bag Venkabet Malle! At, hvad der i saa Henseende, særlig blandt Unge, gaar under Venkabet Navn! — man maa røbe dem over. — Det var i den Slags Venkabet, Kirkesa-deren Augustin en Tid lang levede inden sin Omvendelse. Et Slæng af Vidstaksvenner havde han; og de tjente tro-fast huerandre, baade som Tilflyndelse til og Undflynding for al Slags Svir og Sværm og faade Voveskytter. Saa-ledes forlevede disse „Venner“ engang Augustin til at skjule nogle Bæver. Han gjorde det slet ikke for Bæverens Sjael; han siger senere, at havde han været ene, havde han aldrig gjort det. Han skjul kun for at vise sig, for at gøre sig til deraf i Vennerens Selskab. I den Anledning udbryder han senere i sine Betænelser:

„O Venkabet, værre end det værste Fjendskab, udgrun-delige Sjaelforsørelse! Lyft til at gøre ondt for Løjers Sjael! Begærlighed efter at tilføj andre Stæde, ikke af Altraa efter Binding eller Havn, men blot fordi det hedder; „kom, lad os gøre det;“ — og saa flammer man sig over ikke at være uforflammet.“

Ja, dogter Eder for den Slags Venkabet, hvor Baandet hedder Vidstak og Føjaghed — hvor man gør det onde „for Løjers Sjael“ og saa bruger sin Ven som Stærkbrædt over for Gud. Han sætter dog vor skjulte Synd for sit Ansigt Lys. Guds Lje ser gennem Stærk-brættet. Og ved I, hvad han ser? Han ser, at det er Man-den med Hestefoden, som trækker det Koffehjul, hvor Vidstakens og Føjaghedens Venkabsbaand de tvindes; og han ser, at den Slags Venkabet er Forgaarden til „de dødes Rige“. . . Gud ser bag Stærkbrættet — ogsaa naar Stærkbrættet hedder „Venkabet“ — huff det!

Og fordi Gud ser gennem alle Stærkbrætter, gennem alle tomme Raabe og hule Former — derfor ser han saa mange daarlige Venkaber. Thi daarlige for Herren er ikke blot Vidstak- og Føjaghe-venkaberne, men ogsaa de øv-rige, jeg før har nævnt — hvor Baandet tilflyneladende lidt mere udflygt, hedder:

Maner. Thi ogsaa den Slags Venkabet findes og findes i Skæppevis — særlig blandt de Unge. De saa-kalte Venner holder da af hinanden, som Barnet holder af sit Dukketoj, eller som Fyrsterne i Midbelalderen holdt af deres Hofnar. Man er Venner — eller Veninder! — fordi man saa dejlig ved Pjant og Pjant kan slaa Tiden ihjel for hinanden; man kan tilse og hvide sammen om 116 Ting — og om slet ingen Ting. Det er den Slags Venkabet, hvor den halve Tid gaar med til at blive Uvenner, og den anden halve Tid til at blive gode Venner igen. Det er i fuldeste Maal „de sjælsløse Venkaber“; — hvad Under da, at Baan-det mellem Vennerne ikke hedder Sjael, men — Pjant!

Men hør nu!

Alle saadanne Venkaber, hvor Baandet ikke er „Sjael“, men nævnes ved et af Egennyttens tusind Navne — alle saadanne Venkaber er falske — er Fjæl-Venkaber, selv om de smyger sig med Venkabet Navn. Og de skal ikke have Lov til at gaa under Venkabet Navn — de skal kaldes, hvad de i Virkeligheden er, enten ligesom Forretningsforhold — det er den tilladelige Kerne i enkelte af dem — eller ogsaa frækt Kammerateri, forsængeligt Døs-Broderstak, Svire-broderenshed eller aandelst Klister- og Malle-Væsen. Hvor Sjael ikke er bunden til Sjael — og heri kan der være Gra-der — men hvor det slet ikke er Tilfældet, hvor det er helt andre Baand, man er sammenknyttet ved — der er Venkabet falsk, ja daarlige i Guds Njæ; og det er den Slags Venkaber, som Guds Ords mange Advarsel gælder. Det er om den Slags Venner, der hedder, „forvarer Eder hver for sin Ven“, „forlader Eder ikke paa en fortrolig“.

Kære Unge! lad Herren ikke her formane forgeses! Døjt Dit Dre til hans Ord, Iht til hans hellige Bud!

„Forvarer Eder hver for sin Ven!“

Ja, forvar Dig i det hele taget mod at faa Venner af den falske Slags. — Venner, som Du kun er bunden til med Vidstak og Føjaghed, med Forsængelighed, Pjant eller Binding — men ikke Sjael til Sjael. Forvar Dig for „Venkabet uden Sjael“. Og jeg skal sige Dig hvorfor. Fordi der er intet saa skadeligt for Din Sjael, som at leve i Venkabet uden Sjael.

Saadanne Venkaber forgifter Din Sjael; ikke blot fordi de ofte fører ud i synlige Forlokkelser, saadanne som med Augustin og Bæverne og andre, der er værre, — nej, men fremfor alt, fordi saadanne Venkaber i sig selv er en Fæle, en Forvildelse, en Daarstak, Venkabet uden Sjael — falske Venkaber altfaa — vænner et Mennefte til at leve i det falske Stin. Venkabet uden Sjael er sande Udbet-ningssankter for det egentlige, synstelsstue, vigtigpeter-ogtige og misundelige i vor Natur. — Venkabet uden Sjael er en umættelig daglig Indvøelse i Løgnen, i uvil-kaarligt Dobbeltspil, Fortsillelse og Beregning.

Men den, der fauges af det falske Stin, han er ogsaa nødt til at væbne sig mod det falske Stin. Det er en Lov i Mandens Verden, som ingen undgaar, at giver man sig ikke selv hen, men lever paa Strømt, da tror man heller ingen andre, men nødes til at trække i Mistænksomhedens Panterstjorte for at være paa Vagt. — Saadan gaar det overalt. Vi se det f. Eks. i store Dimensioner hos en Mand som Napoleon. Han bandt aldrig sin Sjael til nogen. — Baandet mellem ham og andre var altid klog Beregning, Gensidig og lign. — og dog gif alt sligt under Venkabet Navn. Derfor maatte Napoleon idelig forstille sig, saa hqn blev en Stinnet Mand; men Fortsillelsen afledte atter Mis-tænksomhed mod andre. „Jeg ved godt“, sagde han, „at det er kun Frygt og Haad, der binder mine Venner til mig; derfor er jeg ogsaa beløbet paa, at mine Venner en stonne Dag bliver mine Fjender, og jeg tager mine Forholds-regler.“

Stin og Strømt avler Mistænksomhed — saadan er det nu engang. (Fortsættes.)

Tal helst om det, som du selv har set, Vædigt om, hvad dig selv er slet; Men — enten det saa er smaat eller stort — Aldrig om, hvad du selv har gjort.

Er ik Bøgg.

Hvor Danskerne i Amerika findes.

(Fortsat)

Danskkødte i de Forenede Stater, fordelte i Countier.

West Virginia. 60.			
Wisconsin 16171.			
Adams County	135	Manitowoc Co.	40
Alfshand	99	Marathon	115
Barren	164	Marquette	295
Bayfield	43	Marquette	53
Brown	704	Menasha	620
Buffalo	7	Menroce	294
Burnett	16	Monroe	421
Calumet	28	Oneida	43
Chippewa	112	Outagamie	203
Clark	251	Ozaukee	5
Columbia	74	Pepin	
Crawford	4	Pierce	257
Dane	483	Polk	1040
Dodge	49	Portage	171
Duor	284	Price	96
Douglas	252	Racine	3679
Dunn	114	Richland	26
Gen Claire	99	Rod	204
Florence	33	St. Croix	362
Fon du Lac	56	Sault	41
Forest	7	Sawyer	6
Grant	9	Sawano	170
Green	54	Schebongan	35
Green Lake	70	Taylor	78
Jowa	16	Templeau	33
Kron	33	Vernon	37
Ladson	43	Wias	23
Jefferson	32	Walworth	102
Juneau	330	Washburn	49
Kenoishu	703	Washington	32
Kewaunee	27	Waushara	354
La Crosse	91	Waupaca	981
La Fayette	8	Waupata	321
Langlade	64	Winnebago	1131
Lino. ln	107	Wood	251
Wyoming 884.			
Albany County	162	Laramie County	108
Big Horn	12	Natrona	7
Carbon	193	Sheridan	22
Converse	16		
Crook	12	Sweetwater	111
		Linia	122
Fremont	50	Wetson	50
Johnson	13	Yellowstone National Park	6

Danskkødte i Byer med 23,000 Indbyggere og derover.

	Folketal.	Danskkødte.
Acron, Ohio	42,728	105
Albany, N. Y.		21
Allegheny, Pa.		15
Allentown, Pa.		5
Altoona, Pa.		5
Atlanta, Ga.		7
Atlantic City, N. J.		16
Auburn, N. J.		7
Augusta, Ga.		2
Baltimore, Md.	508,957	107
Bay City, Mich.		1
Bayonne, N. J.		42
Binghamton, N. Y.		14
Birmingham, Ala.		11
Boston, Mass.	560,892	675
Bridgeport, Conn.	70,996	250
Brocton, Mass.		33
Buffalo, N. Y.	352,387	148
Butte, Mont.	80,470	111
Cambridge, Mass.	91,886	120
Camben, N. J.		54
Canton, Ohio		50
Cedar Rapids, Ia.		87
Charleston, S. C.		21
Chattanooga, Tenn.		3
Chilsea, Mass.		29
Chester, Pa.		15
Chicago, Ill.	1,698,575	10,166
Cincinnati, Ohio		49
Cleveland, Ohio	381,768	373
Columbus, Ohio		29
Council Bluffs, Ia.	25,802	1,109
Rockington, Ky.		2
Dallas, Tex.		34
Davenport, Ia.	35,254	138
Dayton, Ohio		10
Denver, Colo.	133,859	513
Des Moines, Ia.	62,139	240
Detroit, Mich.	285,704	231
Dubuque, Ia.		14
Duluth, Minn.	52,950	296
Easton, Pa.		3
East St. Louis, Ill.		14
Elizabeth, N. J.		95
Elmira, N. Y.		17
Erie, Pa.	51,733	120
Evansville, Ind.		12
Fall River, Mass.		47
Fitchburg, Mass.		19
Fort Wayne, Ind.		10
Fort Worth, Tex.		7
Galveston, Tex.		72
Stoucton, Mass.		70
Grand Rapids, Mich.	87,865	230
Harrisburg, Pa.		2
Hartford, Conn.	79,850	506
Haverhill, Mass.		33
Hoboken, N. J.	58,364	200
Holyoke, Mass.		34
Honolulu, Hawaii		48
Houston, Tex.		65
Indianapolis, Ind.	169,164	200
Jackson, Mich.		8
Jacksonville, Fla.		7
Jayce City, N. J.	206,433	319

(Fortsættes.)